

สรุปบทความทางวิชาการเรื่อง “ทำอะไรเด็กนักเรียนจะมีความสุขในโรงเรียน” โดยนายจิราวัฒน์ จันทรหอม

นายจิราวัฒน์ จันทรหอม กรรมการ ในคณะกรรมการศึกษาและพัฒนาความรู้ทางจิตวิทยาและสังคม ในการประชุมคณะกรรมการศึกษาและพัฒนาความรู้ทางจิตวิทยาและสังคม ครั้งที่ ๖/๒๕๕๕ วันพุธที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕ สรุปได้ดังนี้

ตามปกติแล้ว คนแต่ละคน แต่ละวัย แต่ละอาชีพ จะมีช่วงเวลาในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไป ซึ่งอาจจะเรียกว่า นาฬิกาของชีวิตก็ได้ ซึ่งหากจะมองอย่างกว้าง ๆ สามารถแบ่งเวลาได้เป็น ๓ ส่วน คือ เวลานอน เวลาในการทำงาน และเวลาในการพบปะสังสรรค์หรือทำภารกิจส่วนตัว ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละคนจะใช้เวลาไปในการทำสิ่งใดมากบ้างน้อยบ้างในแต่ละวัน

เด็กนักเรียนก็เช่นกัน โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร นับตั้งแต่ตื่นนอนขึ้นมาในตอนเช้า ต้องรีบทำภารกิจส่วนตัว เวลาที่จะรับประทานอาหารในตอนเช้าก็แทบจะไม่มี ส่วนมากก็จะรับประทานบรณกรรมที่มีรสส่วนตัว หรือไปรับประทานที่โรงเรียน จวบจนกระทั่งเด็กเลิกเรียนในตอนบ่าย ซึ่งหากจะนับช่วงเวลาแล้วนั้นหมายความว่า เด็กจะใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนอย่างน้อย ๘ ชั่วโมง นั้นหมายความว่า เด็กนักเรียนใช้เวลาที่โรงเรียนในแต่ละวันมากถึง ๑ ใน ๓ เลย ถือได้ว่า โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดของเด็กในวัยเรียน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเรียนรู้ทางวิชาการ การเรียนรู้ในเรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้การเข้าสังคม โรงเรียนจึงต้องเป็นสถานที่ที่เด็กอยากมาเรียนทุกวัน เพราะมาเรียนแล้วมีความสุข

สาเหตุที่ทำให้เด็กขาดความสุขในโรงเรียน

จากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ศูนย์ประชาบดี ๑๓๐๐ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ได้มีโอกาสช่วยเหลือเด็กที่กระทำหรือเสี่ยงต่อการกระทำผิดนั้น พบว่า นอกจากปัญหาครอบครัวซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กแล้ว การที่เด็กไม่มีความสุขในโรงเรียนก็มีส่วนทำให้เด็กต้องกลายเป็นคนที่พฤติกรรมไม่เหมาะสมกับวัย เรียนได้ไม่ดี คือ

๑. ผู้บริหารและครูผู้สอน ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญในอันดับแรกสุด เพราะนี่คือ ผู้ที่จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับเด็กในทุก ๆ วัน ครูจะเห็นและทราบความเคลื่อนไหว พฤติกรรมทุกอย่างของเด็ก ทำให้ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมาก ถ้าหากครูไม่เข้าใจในตัวของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของจิตวิทยา วัยรุ่น ไม่ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงทั้งเรื่องกายภาพและความรู้สึกนึกคิด เอาแต่สอนอย่างเดียว ย่อมทำให้ไม่สามารถเข้าถึงและเข้าใจในความเป็นเด็กได้ ซึ่งครูกลุ่มนี้เมื่อไม่เข้าใจเด็กมักจะกล่าวด้วยถ้อยคำที่รุนแรง นอกจากนี้ การที่ครูผู้สอนไม่มีเทคนิคในการสอนที่ดีที่น่าสนใจ เมื่อเด็กไม่เข้าใจแทนที่จะบอกสอนและอธิบายด้วยวิธีที่เป็นมิตร กลับใช้วิธีการตำหนิต่อว่าและลงโทษ ซึ่งเป็นการซ้ำเติมและเปรียบเทียบให้เด็กเกิดความรู้สึกอับอาย ทำให้เด็กไม่ยอมไปโรงเรียน เมื่อเรียนแล้วก็รู้สึกไม่ทันเพื่อน การบ้านก็ทำไม่เป็น ยิ่งเป็นครอบครัวที่แตกแยกไม่มีใครสนใจในตัวเด็กด้วยแล้ว ยิ่งมีส่วนในการทำให้เด็กออกกลางคันกันเป็นจำนวนมาก และเข้าสู่กระบวนการของเด็กกระทำผิดที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในท้ายที่สุด

๒. เพื่อนนักเรียน เพราะในโรงเรียน เพื่อนคือคนที่นักเรียนจะมีความใกล้ชิดที่สุดไม่ว่าจะทำกิจกรรมใด ๆ ก็ตามในโรงเรียน เด็กวัยรุ่นทุกคนต้องการการยอมรับจากคนอื่น โดยเฉพาะจากเพื่อนหรือเพศตรงข้าม การที่ไม่ได้รับความสนใจ การถูกกีดกันไม่ให้เข้ากลุ่ม หรือแม้แต่การถูกล้อเลียนในเรื่องสรีระเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้เกิดผลทางใจกับเด็ก จนส่งผลให้เด็กไม่มีความสุขเมื่ออยู่ในโรงเรียน การได้เพื่อนที่ดี คอยประคับประคอง คอยให้คำปรึกษาแนะนำ ให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา ทั้งในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว จะสามารถช่วยให้เด็กมีความสุขในโรงเรียนได้

๓. หลักสูตรในการเรียนการสอน ในทุกวันนี้หลักสูตรการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ซึ่งการเรียนการสอนมักเป็นไปในแบบเรียนแบบท่องจำเพื่อสอบผ่าน ไม่ได้เรียนเพื่อสร้างความคิด ความเข้าใจและรู้ถึงเป้าหมายของชีวิตว่าชอบหรือถนัดอะไร และจะเป็นอะไรในอนาคต

นักวิจัยมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ และ สสส. ได้กล่าวว่า เด็กไทยต้องออกกลางคันปีละเกือบล้านคน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี มีปัญหาการตั้งครรรค์และติดแอดส์เพิ่มขึ้นทุกปี มีค่าเรียนที่แพง จนมีเด็กไทยหลายคนเลือกทำอาชีพที่ผิดกฎหมายมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบอีกว่า เนื้อหารายวิชาต่าง ๆ มีแต่เนื้อหาที่มีความรู้ แต่ไม่มีการลงมือทำ และไม่มีการปลูกฝังความดีจึงทำให้เด็กกลายเป็นคนขาดศีลธรรม ไม่รู้จักเสียสละ ซิงดีซิงเด่น และมีเด็กและวัยรุ่นไทยที่ต้องฆ่าตัวตายด้วยผลการเรียนตกต่ำ หรือสอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ อีกทั้งยังมีระบบคะแนนการวัดผลการศึกษาระดับชาติ (ONET) ที่ใช้ทุกวิชาสอบเข้ามหาวิทยาลัย ทำให้เด็กยังมีความเครียดมากยิ่งขึ้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากการทำเป็นข่าวดังกรณีเด็กนักเรียนโรงเรียนดังแห่งหนึ่งรวมตัวกันประท้วงที่ไม่ได้เรียนที่โรงเรียนเดิมเมื่อขึ้น มัธยมศึกษาปีที่ ๔ ด้วยเหตุผลที่มีเรื่องของเงินบริจาคเพื่อการศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้อง ยิ่งเป็นสิ่งที่ใหม่ทำให้กระบวนการทางการศึกษาของไทยผิดทิศทาง เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา

สาเหตุที่ทำให้เด็กเกิดความสุขเมื่ออยู่ในโรงเรียน

จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงจากเด็กที่กระทำความผิดที่ได้รับการช่วยเหลือจากศูนย์ประชาบดี ๑๓๐๐ และจากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากเด็กนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม “การอบรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างกลไกอาสาสมัครพิทักษ์สิทธิเด็กเพื่อป้องกันการตั้งครรรค์ก่อนวัยอันควร” ที่จังหวัดสุพรรณบุรี อุบลราชธานี และเชียงใหม่ จังหวัดละประมาณ ๒๕-๓๐ คน ทำให้ได้ทราบว่า จากความคิดของเด็กนักเรียนนั้น สิ่งที่จะทำให้มีความสุขเมื่ออยู่ในโรงเรียนเรียงลำดับความถี่มีดังนี้

๑. ครูที่มีความเข้าใจใส่ใจในตัวเด็ก รับฟังและพูดคุยกันได้ทุกเรื่อง ไว้วางใจในตัวเด็ก สามารถให้คำปรึกษาแนะนำแก่เด็กได้ทั้งในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว ไม่ซ้ำเติมเมื่อเด็กเรียนไม่ทัน หรือเกิดปัญหา พร้อมทั้งจะหาทางออกที่ดีที่สุดให้กับเด็ก ในขณะที่เดียวกันต้องเป็นครูที่มีเทคนิคการสอนที่สนุก เปิดโอกาสให้เด็กซักถามได้อย่างเต็มที่

๒. เมื่อถึงช่วงของการสอบเรียนต่อในระดับชั้นที่ โรงเรียนควรมีฝ่ายแนะแนวด้านวิชาการเพื่อช่วยเหลือให้เด็กได้มีความพร้อมในการสอบแข่งขันมากขึ้น

๓. กฎระเบียบต้องไม่เข้มงวดจนเกินไป เพราะจะทำให้เด็กเกิดความเครียดได้ง่าย

๔. ครูผู้สอนควรใส่ใจในตัวเด็กให้มากขึ้น ไม่ใช่สนใจแต่เรื่องของตัวเอง

๕. โรงเรียนต้องหมั่นตรวจตราความประพฤติของเด็กในโรงเรียนด้วย โดยเฉพาะเด็กที่เป็นรุ่นพี่หรือพวกที่ประพฤติตัวเป็นหัวโจก เกเร

๖. เปิดโอกาสให้มีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในโรงเรียนที่หลากหลายครอบคลุมทุกคนในโรงเรียน ทั้งในเรื่องของการกีฬา นันทนาการ

๗. ไม่มุ่งเน้นในเชิงวิชาการมากเกินไป ควรให้เด็กได้มีกิจกรรมที่มีประโยชน์และเรียนรู้ความเป็นไปของชุมชน

๘. ควรมีการศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอทั้งในท้องถิ่นและภายนอก

๙. ควรมีสถานที่หรือมุมให้บริการปรึกษา ให้เด็กได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายนอกห้องเรียน

๑๐. ควรมีหน่วยงานหรือผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ มาให้ความรู้แก่เด็กอย่างสม่ำเสมอ

๑๑. ปัจจุบันนี้เป็นยุคโลกาภิวัตน์ และนาโนเทคโนโลยี ซึ่งสถานศึกษาควรจัดให้มีสื่อที่มีคุณภาพรองรับเด็กอย่างเพียงพอ ภายใต้การควบคุมดูแลที่ดีจากผู้มีความรู้ความสามารถ

ความเท่าเทียมกันทางการศึกษาก็เป็นสิ่งที่สำคัญ กล่าวคือ โรงเรียนในชนบทหรือในท้องถิ่นที่ห่างไกลควรได้รับการสนับสนุนทางการศึกษาที่ดี ทั้งในเรื่องงบประมาณ ครูผู้สอนที่มีคุณภาพและพอเพียง อุปกรณ์การศึกษาที่มีให้กับเด็กทุกคนอย่างทั่วถึง

หลังการนำเสนอบทความเรื่อง “ทำอย่างไรเด็กนักเรียนจะมีความสุขในโรงเรียน” โดย นายจิราวัฒน์ จันทร์หอม ที่ประชุมมีการอภิปรายเพื่อนำมาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์กับสังคม ผลการอภิปรายสรุปว่า

สังคมทุกภาคส่วนต้องร่วมมือด้วยกัน ตั้งแต่ครอบครัวที่ต้องมีความเข้าใจในตัวเด็ก คอยให้กำลังใจและสนับสนุนให้เด็กได้ใฝ่เรียนรู้ ให้เวลากับบุตรหลานอย่างเพียงพอ ไม่มุ่งแต่ทำมาหากินจนเกินไป ในขณะที่โรงเรียนซึ่งดูแลเด็กต่อจากผู้ปกครองก็ต้องสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดีเช่นกัน ด้วยการสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามข้อคิดเห็นของเด็กนักเรียนข้างต้น นอกจากนี้ท้องถิ่นก็ควรสนับสนุนงบประมาณด้านการศึกษามากขึ้น ประการสำคัญรัฐบาลต้องให้ความสำคัญในการสร้างการศึกษาที่เปี่ยมสุขแก่เด็กอย่างจริงจัง